

Stichting Veilig
Onderwijs

st.
veiligonderwijs

Stichting Veilig
Onderwijs

VeiligOnderwijs

Sociaal Veilig Onderwijs

Ontmoeting met **Audrey Vrijhoef-Pocorni**

“Ik kijk vooral naar de lichaamstaal.”

Interview: **Rutger Verhoeff**

“De eenzaamheid vond ik het meest heftig.”

Leo Heldens over
De school als vindplaats

www.stichtingveiligonderwijs.nl

Colofon

Het SVO-magazine verschijnt elk kwartaal en is een uitgave van Stichting Veilig Onderwijs
Manitobadreef 11
3565 CH Utrecht

Tel. 0346-550655

Hoofdredacteur

Els Hendrikse

Eindredactie:

Chris Reinders
redactie@stichtingveiligonderwijs.nl

Medewerkers:

Leo Heldens
Wim Overgaauw
Hettie Sipman

Inhoud magazine 2021-4

- 3. Voorwoord Els Hendrikse
- 5. Poëzie
- 6-7. Actueel
- 8-9. Lezerspost

11-13.

Leo Heldens over De school als vindplaats

14-15.

Interview:
Rutger Verhoeff

foto: Rutger Verhoeff

16-17. Ontmoeting: Audrey Vrijhoef - Pocorni

foto: Joep von Berg

Columns

- 4. Wim Overgaauw
- 10. Hettie Sipman
- 24. Chris Reinders

Rubrieken

- 18-19. Boeken - maken - wijzer:
Sonja Zwart

22-23.

Zeven vragen aan ... Floor Stam

- 20. Award en Predicaat
- 21. Stelling

DNB GROEP
SOCIALE EN MAATSCHAPPELIJKE PUBLICATIES

UITGEVER:
DNB GROEP B.V.
RECEPTIE@DNBGROEP.NL
WWW.DNBGROEP.NL

DE UITGEVER EN STICHTING VEILIG ONDERWIJS ZIJN NIET VERANTWOORDELIJK VOOR DE INHOUD VAN DE ADVERTENTIES. NIETS UIT DE ADVERTENTIES MAG WORDEN GEKOPIEERD EN/OF VERSPREID ZONDER SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE UITGEVER.

VOORWOORD

Koffie en luisteren. Het kan.

Ik hoor zo vaak dat oudergesprekken moeizaam verlopen. En ook dat de meeste ervan in de avond plaatsvinden. Als ouders en een leerkracht/docent verschillen van inzicht, is de kans groot dat de partijen elkaar op zo'n laat moment van de dag niet meer laten uitpraten en onbegrepen uit elkaar gaan.

Dan denk ik, hoor ik dat goed? Luister ik nu goed? Want het kan zo anders.

Ik was onlangs op een school die meer ouderbetrokkenheid wenste. De teamleden vertelden mij dat ouders niet altijd weten wat er zich op de school afspeelt, maar de leerkrachten/docenten weten ook vaak niet hoe het bij de leerlingen thuis is. Zij horen wel verhalen. Maar hoe het echt zit, is meestal niet bekend. Nog moeilijker is het als ouders in een vechtscheiding liggen.

De bewuste school organiseert een keer per maand koffieochtenden waar ouders samen met het team koffie of thee drinken. Dan is er tevens de mogelijkheid voor ouders om een leerkracht/docent apart te spreken. En er wordt veel gebruik gemaakt. De opkomst tijdens de koffieochtenden is beter dan bij de gesprekken in de avond. Werkende ouders nemen er vrijaf voor en ouders zeggen zelfs blij te zijn dat ze niet meer laat naar de school hoeven te komen.

Een leerkracht vertelde mij enthousiast dat hij tijdens de koffieochtenden alle tijd heeft om te luisteren naar de ouders. De tijdsdruk die de oudergesprekken 's avonds veelal kenmerkt, is verdwenen. Hij vertelde mij ook dat hij beter heeft leren luisteren naar de ouders. En zo verneemt hij eigenschappen van zijn

leerlingen die hij misschien niet meteen in de klas herkende. Dat levert uiteindelijk meer begrip op. En als de ouders vragen hebben, dan heeft de leerkracht tijdens de koffieochtenden ook alle tijd om die te beantwoorden. De ouders kunnen vervolgens direct reageren op zijn antwoorden.

De samenwerking met ouders, maar vooral met de leerlingen, wordt veel beter door de koffieochtenden. En zo dragen die ook zeker bij aan de sociale veiligheid op de school.

Het schoolteam is blij, ouders ook. En de leerling voelt zich meer begrepen. Mooi initiatief toch?

Groet,

Els Hendrikse
Directeur

Veiligheid is een onderdeel van de opvoeding

Voorlichting over veiligheid aan anderen overlaten dan de school zelf. Aan wie laten we het bewust worden van veiligheid eigenlijk over? Vaak zijn er diverse instanties, die hun betrokkenheid voor veiligheid binnen de scholenmuren willen presenteren. Met alle respect voor hun doelstelling en enthousiasme vraag ik me toch af of dit wel de juiste weg is. Uit ervaring weet ik dat er weinig tot geen uitwisseling van informatie of opvatting is tussen ouders aan de ene kant, en school en instanties aan de andere kant. Het zal op z'n minst zo moeten zijn dat ouders vooraf en achteraf geïnformeerd worden over de inhoud van de gegeven informatie, die de kinderen voorgeschoteld krijgen. Zijn we het wel eens met die informatie? Vinden we het wel nodig dat kinderen op die leeftijd geïnformeerd worden? Kunnen de ouders terugkoppelen met de instanties? En zo zullen allicht nog meer vragen zijn. Misschien is er in sommige gevallen wel sprake van indoctrinatie!

Wie geven voorlichting?

Zo zijn er als voorbeeld enkele instanties, die de school binnenkomen:

- Politie: criminaliteit, gebruik vuurwerk, alcohol en drugs.
- GGD: gezond eten / gezonde voeding, sporten.
- Stagiaires van HBO of Universiteit: enquêtes, cyberpesten, contact met

vreemden via je mobiel, het delen van foto's en filmpjes.

- Centrum voor jeugd en gezin: hoe veilig ben je thuis, op school en op straat?
- Bureau Halt: contact met justitie, straf op jonge leeftijd.
- Veilig Verkeer Nederland: hoe gedraag je je in het verkeer?

Wat is de mening van ouders?

Ik denk dat het goed is dat elk jaar tijdens de informatieavond gesproken wordt of overleg moet zijn met de ouders over de inbreng van deze instanties. Misschien moet er wel gedacht worden aan goedkeuring of toestemming van de ouders. Deze informatie behoort niet tot het echte leerpakket van de school. Wellicht is het eens goed de schoolgids na te lezen over informatie verstrekken aan kinderen door derden. Ouders kunnen ook via de medezeggenschapsraad (mr) van de school meepraten over de keuze van de niet-verplichte vakken.

Ik vind het veel meer een taak van de ouders dat zij hun kind(eren) informeren. Elk kind is uniek, en zal die informatie krijgen wanneer het daaraan toe is of naar vraagt. De relatie ouders en kind(eren) zal zo moeten zijn, dat op een spontane manier aandacht is voor

mogelijke 'bedreigingen' vanuit de buitenwereld. Er zullen genoeg momenten zijn voor uitwisseling, bijvoorbeeld tijdens aandacht voor huiswerk, tijdens of na het eten, of gewoon dat moment op de bank. Begrijp me goed; dat de kinderen geïnformeerd worden is alleen maar een goed zaak. Maar moet dat op school gebeuren?

Als school hebben we de hoofdpoddracht kinderen leerstof mee te geven. En dat is al een hele opgave met al die diversiteit aan kinderen. Regelmatig wordt er in de media geklaagd, dat scholieren te weinig weten. Er daarbij denken we allereerst aan taalgebruik, inzicht in rekenproblematiek, maar ook aan al die andere leergebieden. Maar men denkt dat algemene kennis veel minder zijn de laatste tijd, want we kunnen het digitaal opzoeken. Dus tijd voor andere zaken, maar is dat wel zo? We denken te veel dat als het kind maar genoeg marginale cognitieve bagage bij zich heeft dat het wel goed komt. Maar we gaan voorbij aan het nut van handvaardigheid, muziek, drama en sport. Veel van de zojuist genoemde vaardigheden vind ik niet meer terug in het basisonderwijs. Vaak is de reden daarvoor dat er geen tijd meer is voor deze zaken. Of kunnen we het niet geven, het budget is niet toereikend. Het is terecht dat we ons zorgen maken. Zou er dan ook nog tijd besteed moeten worden aan informatie door derden?

Dit is de vijfde column in de serie *Je school, je lust en je leven*.

Kinderen leren wat ze leven

***Als kinderen leren leven met kritiek
leren ze veroordelen***

***Als kinderen leren leven met vijandigheid
leren ze vechten***

***Als kinderen leren leven met angst
leren ze achterdochtig te zijn***

***Als kinderen leren leven met medelijden
leren ze zelfmedelijden***

***Als kinderen leven met spot
leren ze verlegen zijn***

***Als kinderen leren leven met Jaloezie
leren ze wat afgunst is***

***Als kinderen leren leven met schaamte
leren ze zich schuldig voelen***

***Als kinderen leren leven met tolerantie
leren ze geduldig te zijn***

***Als kinderen leren leven met bemoediging
leren ze vertrouwen te hebben***

***Als kinderen leven met lof
leren ze waardering te hebben***

***Als kinderen leren leven met waardering
leren ze van zichzelf te houden***

***Als kinderen leren leven met aanvaarding
leren ze liefde te vinden in de buitenwereld***

***Als kinderen leren leven met erkenning
leren ze zich een doel te stellen***

***Als kinderen leren delen met anderen
leren ze vrijgevig te zijn***

***Als kinderen leren leven in eerlijkheid en rechtvaardigheid
leren ze wat waarheid en gerechtigheid is***

***Als kinderen leren leven in een gevoel van veiligheid
leren ze vertrouwen te hebben in zichzelf en in anderen***

***Als kinderen leren leven met vriendelijkheid
leren ze dat het fijn is om te leven***

***Als kinderen leren leven in rust
leren ze wat het is om in vrede met jezelf te leven***

(Dorothy L. Nolte)

Nieuws uit ons kantoor aan de Manitobadreef in Utrecht

Week van de sociaal veilige school

Van 24 tot en met 28 januari 2022. De Week van heeft voor de eerste keer ook een uitgebreid voorafje. Meer weten? Kijk op onze website: www.stichtingveiligonderwijs.nl.

Onderwijs Hulplijn

Stichting Veilig Onderwijs startte op dinsdag 1 juni de pilot de Onderwijs Hulplijn. Docenten, leerkrachten en andere medewerkers in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, mbo en hbo konden de coaches van SVO benaderen met vragen rondom corona en het onderwijs. Maar ook andere hulpvragen werden door hen beantwoord.

Deelname NOT

De Nationale Onderwijs Tentoonstelling (NOT) vindt dit jaar plaats van 30 november tot 4 december in de Jaarbeurs in Utrecht. Stichting Veilig Onderwijs neemt voor de zesde keer deel aan deze onderwijsbeurs.

Meer informatie over onze deelname op onze website: www.stichtingveiligonderwijs.nl.

Bron: www.not-online.nl

Nieuw redactielid

Met ingang van het volgende magazine (2022-1, publicatie in januari 2022) versterkt Ellen Smink de redactie. Zij is eigenaar van YES! Communicatie. Copy & contentstrategie in Huizen. www.yes-communicatie.nl

Lezerspost

Viviyanti Keijmis vraagt in de onderstaande brief aandacht voor de angststoornis selectief mutisme. ‘Een groot grijs gebied’, volgens Keijmis.

Selectief mutisme. Selectief mu-wat? Een veel voorkomende reactie op een eigenlijk nog te onbekend begrip. En eigenlijk is het ook logisch dat die reactie zo is, want onbekend is onbegrepen.

Het blijkt nog altijd dat selectief mutisme een heel groot grijs gebied is. Peuterspeelzalen die van mening zijn dat het beter is voor het kind om het nog langer op te peuterspeelzaal te laten omdat het kind niet praat. Basisscholen die van mening zijn dat het kind een jaar moet doubleren omdat het niet praat. Basisscholen die ultimatum stellen aan het kind, als je niet voor de zomervakantie gaat praten dan moet je maar van school, want wij kunnen je niet helpen. Kinderen die daardoor te makkelijk naar speciaal onderwijs worden verwezen. Kinderen, maar ook jongeren, die thuis komen te zitten omdat school hier niet mee om weet te gaan. Die de verwachting zo hoog leggen voor het kind, dat het daardoor blokkeert en de angst alleen nog maar mee toe neemt.

Kinderen met selectief mutisme zijn niet dom. Thuis zijn het (meestal) de vrolijkste, grappigste praatjesmakers. Ze houden van zingen, van hardop lachen. En ze kunnen ook boos, chagrijnig en flink eigenwijs zijn. Net zoals ieder ander kind. Maar dit gebeurt alleen maar thuis, of in een omgeving waar ze zich veilig voelen. In situaties waar ze voelen dat “praten” wordt verwacht, klappen ze dicht. Ze bevriezen door de angst. De angst zorgt ervoor dat een normale toenadering niet zal helpen. Daarmee veroorzaak je dat het kind nog meer in die angst terecht komt.

En daar ligt een heel gevoelig punt. We leven in een maatschappij waarin iedereen verwacht dat wanneer je iets vraagt, je daar ook een antwoord op krijgt. Ga maar eens bij u zelf na. Als u iets vraagt aan een kind of aan een volwassene en u krijgt geen antwoord? Wat denkt u dan? Vaak genoeg dat wij als ouders te horen kregen: “Goh, jullie dochter is wel heel verlegen”, of opmerkingen als:

“Nou, goede manieren heeft ze ook niet echt”, of mensen die dan op een soort kinderlijke manier tegen haar zeggen ‘als je iets krijgt, dan zeg je meestal dank-je-wel’, en zo kan ik er nog een heel aantal opnoemen.

Wat gebeurt er op een peuterspeelzaal of op een basisschool als er niet het gewenste gedrag getoond wordt wat verwacht wordt. Dan wordt het kind vaak op onnatuurlijke wijze min of meer gedwongen om toch iets te gaan zeggen. Dit gebeurt vaak uit onwetendheid en dat is in veel gevallen niet kwalijk te nemen.

Het is echter wel zo, dat je het kind op deze manier beschadigt. Daarom is die bekendheid voor selectief mutisme van groot belang. Hoe eerder het ontdekt wordt bij een kind, hoe sneller je ook de juiste behandeling of therapie kunt inzetten. Dat is echt nodig.

Bij onze dochter Indy is op vijfjarige leeftijd de diagnose selectief mutisme gesteld. Inmiddels is ze acht jaar. In het begin van die jaren zijn we alleen maar bezig geweest om tot de juiste behandeling te komen. De weg naar de diagnose was lang en zwaar. Bijna niemand wist ervan af, dus hoe kom je dan bij de juiste hulp terecht?

De weg naar de diagnose was lang en zwaar.

Bijna niemand wist ervan af, dus hoe kom je dan bij de juiste hulp terecht?

(Viviyanti Keijmis)

Na een lang traject van cognitieve gedragstherapie in het UMC heeft zij mooie stappen mogen en kunnen maken en doet dat nog steeds.

Veel blijft nog een uitdaging. Niet alleen voor Indy maar ook voor ons als ouders. Je hard maken bij instanties, zoals bij de gemeente, om verdere hulp te kunnen krijgen na het traject van het UMC. Maar als ook daar selectief mutisme niet bekend is, kunnen de jeugdconsulenten vanuit de gemeente de hulpvraag niet goed in kaart brengen. Er is veel onbegrip, onwetendheid en de laconieke houding van 'daar groeit ze vast wel overheen', bezorgt ons regelmatig het gevoel alsof we trekken aan een dood paard.

En daar MOET echt verandering in komen. Niet alleen voor Indy of voor ons, maar juist ook voor de andere kinderen die de dupe worden van de onwetendheid over selectief mutisme.

UMC Utrecht ...

Selectief mutisme kan gezien worden als een extreme vorm van verlegenheid, die -in tegenstelling tot gewone verlegenheid- niet zomaar overgaat. Op de polikliniek van het UMC Utrecht bieden we diagnostiek en behandeladvies voor kinderen met selectief mutisme waarbij de behandeling elders onvoldoende effect heeft gehad.

De intake en kennismaking wordt door het team zorgvuldig voorbereid. De sfeer wordt zo aangenaam mogelijk gemaakt, meestal middels het spelen van een non-verbaal gezelschapsspel. Gedurende de intake wordt ook een uitgebreide anamnese en klachteninventarisatie gedaan bij ouders.

Vooraf aan de intake wordt ouders gevraagd informatie aan te leveren van school en over de jonge ontwikkeling van het kind. Afhankelijk van de leeftijd doen we met het kind een spelletje, of voeren we laagdrempelig een gesprek. Het team observeert het kind bij het maken van een aantal non-verbale taken. De ouders kunnen vanachter een spiegelwand hun kind aan het werk zien. Bij oudere kinderen wordt afhankelijk van wat zij zelf prettig vinden, soms gekozen voor een intake zonder spiegelwand. In overleg met de ouders zoeken we altijd naar mogelijkheden om het voor het kind zo prettig en geborgen mogelijk te maken.

We proberen vervolgens advies te geven aan de verwijzer en eerdere behandelaar of door te verwijzen voor andere vormen van behandeling in de eerste of tweede lijn. Voor vragen en meedenken blijven we daarna indien nodig beschikbaar.

Bron: www.umcutrecht.nl

Reageren op de brief van Viviyanti Keijmis: redactie@stichtingveiligonderwijs.nl.

Goede gespreksvaardigheden dragen bij aan sociale veiligheid leerkrachten

Ouders vertrouwen het meest kostbare dat zij hebben, hun kind, toe aan de school, aan een leerkracht. De relatie tussen ouders en leerkrachten is wezenlijk voor het welbevinden van het kind, maar zoals bij alle relaties, kunnen ook hier strubbelingen ontstaan. Deze strubbelingen kunnen aan beide zijden, ook bij leerkrachten, een onveilig gevoel tot gevolg hebben.

Ouders zijn ontzettend kwetsbaar en strijdbaar als het om hun kinderen gaat. Leerkrachten zijn intrinsiek gemotiveerde professionals die hun werk met hart en ziel doen en daarom dus extra raakbaar zijn. Blijf maar eens professioneel als een ouder zegt dat Diederik* op maandag en dinsdag altijd minder graag naar school gaat als dat toevallig jouw werkdagen zijn. (Veel leerkrachten met een duo-partner zullen dit herkennen.)

Of hoe reageer je als jouw versie van een gebeurtenis niet overeenkomt met wat Diederik thuis verteld heeft en ouders vertellen dat ze Diederik kennen en dat die altijd de waarheid spreekt... en dus impliciet jou voor leugenaar uitmaken? Dat zijn niet de makkelijkste gesprekken, omdat het opeens over jou lijkt te gaan en niet meer over Diederik.

Daarom zijn gespreksvaardigheden wezenlijke vaardigheden voor leerkrachten. Hoe zorg je dat je de regie over het gesprek houdt, dat het over Diederik blijft gaan? Helaas is het antwoord niet alleen 'volg een training 10-minuten-gesprekken' (zie de stelling elders in dit magazine). Ik ben het erg eens met het nut van

deze trainingen, wat mij betreft zouden ze jaarlijks aangeboden mogen worden, net als BHV trainingen, want gespreksvaardigheden zijn te leren en oefening baart kunst. Maar oefening kost tijd en vaardig worden doe je ook door fouten te maken, het is niet anders...

En dan heb je de gespreksvaardigheden redelijk onder de knie, maar dan zijn er nog de vaardigheden die je nodig hebt om regie over jezelf te voeren. Want rationeel weet je dat het gesprek over Diederik moet gaan en niet over jou, maar zo voelt het vaak niet! Om op zo'n moment niet in de verdediging te schieten en uit te gaan leggen, maar juist door te vragen en het open gesprek te voeren, is echt niet makkelijk. Maar als je dit wel kan, dan schiet je door naar het 'next level gespreksvaardigheden' en wordt het voeren van moeilijke gesprekken een stuk makkelijker.

*Diederik is een naam die ik in mijn onderwijsloopbaan nog niet ben tegengekomen en daarom voor mij volkomen neutraal en fictief."

Hettie Sipman is eigenaar van Mississippi Mediation&Interim, www.mississippi.nu. Dit is de tweede column van Hettie.

Kinderopvang en basisschool als vindplaats van kinderen en ouders die in scheiding liggen of gescheiden zijn

Uit diverse onderzoeken blijkt dat kinderen van gescheiden ouders het minder goed doen op school dan kinderen van wie de ouders niet gescheiden zijn. Voor de leerkracht is het belangrijk oog te hebben voor het feit dat kinderen gedurende een scheidingsproces op enig moment worstelen met hun gevoel van loyaliteit. Ze moeten er immers mee leren omgaan en de balans zien te vinden tussen de tijd, aandacht en liefde die ze aan beide ouders (het liefst evenveel) willen geven. Het is dus een probleem dat zich voordoet bij kinderen in alle leeftijden. In veel gevallen blijken vooral conflicten tussen de ouders en financiële problemen debet aan het slechtere resultaat op school. Een echtscheiding heeft duidelijk het sterkste effect op het schoolsucces van het kind wanneer dat tussen de 11 en 15 jaar oud is. Leerkrachten krijgen met deze kinderen te maken, maar weten niet altijd hoe zij met deze kinderen om kunnen gaan.

De school als vindplaats is een goede aanpak. Het doel ervan is de kinderopvang en de basisscholen een verbinding te laten vormen tussen thuis, school en de wijk. De medewerkers van de kinderopvang en leerkrachten basisonderwijs signaleren vroegtijdig zorgen, verstoringen van de ontwikkeling of verminderd welbevinden bij (kwetsbare) kinderen van gescheiden ouders en proberen kortdurend gepersonaliseerde ondersteuning en zorg te bieden aan het kind en diens gezin. Lukt dit niet dan verwijst de medewerker, de leerkracht door naar professionals middels een warme overdracht.

Belangrijk is om samen met de beroepskrachten en ouders te kijken waar de ondersteuningsbehoeften liggen. Tevens is er een belangrijke rol weggelegd voor vroeg-signalering en

vroeg-interventie. Hier ligt een rol voor de gemeente om met het consultatiebureau, kinderopvang, basis- en voortgezet onderwijs, beleid en programma's op te zetten. Door deze laagdrempelige vorm van preventie kunnen we vroegtijdig zorgen constateren en voorkomen dat het gedrag verergert en er meer hulp nodig is. Middels gesprekken willen beroepskrachten vroegtijdig signalering inclusiever maken voor kwetsbare kinderen van gescheiden ouders die minder snel hulp krijgen voor hun zorgen en problemen.

Huwelijk en andere vormen

Het huwelijk staat steeds minder centraal en dat is men steeds normaler gaan vinden. Het ongehuwd samenwonen is getolereerd. Het taboe is er helemaal vanaf en hetzelfde

geldt voor kinderen die buiten het huwelijk worden geboren. Hieronder wordt verstaan een alleenstaande die een kind krijgt en dat zelf opvoedt. Steeds meer huwelijken eindigen in echtscheiding, maar dat vinden de meeste Nederlanders (75%) nog steeds een slechte zaak. Opvallend is dat jongeren tot 30 jaar en mensen boven de 70 er het meest uitgesproken over zijn. Tachtig procent van hen vindt de groei van het aantal scheidingen een zeer zorgwekkende ontwikkeling (Bron: CBS en Het Parool).

Kinderen

Wanneer kinderen betrokken zijn bij een scheiding van zijn/haar ouders komen we de woorden loyaliteit en loyaliteitsconflict tegen. Deze woorden duiden op de band tussen kinderen en ouders.

Het kind wordt geboren en heeft een vader en moeder. Ik zeg altijd: 'moeder, jij hebt dit kind deze vader gegeven en vader, jij hebt dit kind deze moeder gegeven en daar moeten jullie het hele leven mee doen'. Het enige wat bindt, is het kind. Het kind heeft dus een afhankelijke positie en kan niet anders dan loyaal zijn aan zijn/ haar ouders om te overleven. Deze basale loyaliteit is een feit en kan door het kind zelf niet worden verbroken. Ouders kunnen wel het kind verlaten.

Loyaliteit

Loyaliteit is een ander woord voor trouw. Kinderen zijn trouw aan hun ouders en die trouw komt voort uit het feit dat het kind een biologisch verband heeft met beide ouders. Ik vraag ouders wel eens: 'op wie lijkt het kind het meest, innerlijk en uiterlijk?'. Wanneer jij de andere ouder afwijst, wijs je je kind ook gedeeltelijk af en kan het kind zich verraden voelen. Het woord trouw of loyaliteit wordt omschreven als een morele verbondenheid, vasthoudendheid, of het zich houden aan een verbintenis, band, of verplichting. Waar deze verplichting niet wordt nageleefd, waar trouw wordt geschonden en ontrouw intreedt, kan sprake zijn van verraad.

Kinderen kunnen voor een groot dilemma komen te staan wanneer zij worden geconfronteerd met de scheiding van hun ouders. Het

kind kan namelijk niet anders dan loyaal blijven aan papa en mama. Als kinderen het gevoel hebben dat ze moeten kiezen tussen papa of mama, een voorkeur moeten uitspreken voor een van hun ouders, ontstaat er een innerlijk conflict. Beide ouders het naar hun zin maken, is moeilijk. De loyaliteit naar de ene ouder uiten, doet tegelijkertijd de andere ouder tekort, en andersom. De kans dat het kind meer met zijn ouders bezig is dan met zichzelf is groot. Hoe sterker het kind zich onder druk gezet voelt om te moeten kiezen tussen beide ouders, hoe groter de innerlijke conflicten, kans op liegen en hoe groter de kans dat de psychische gezondheid en welzijn van het kind in gevaar komt. Het kind kan vervreemden van zichzelf, van de omgeving en raakt zichzelf kwijt. Het kind wordt weggehaald van zijn eigen ontwikkeling, welzijn en kan verraad voelen. Van dit alles moet de leerkracht zich bewust zijn.

Omgang en overdracht

In de praktijk zie ik vaak dat de ene ouder omgang komt halen en dat kan niet snel genoeg gaan. De andere ouder schikt en trekt de handrem aan. Kinderen voelen dit. Overdracht is voor de meeste kinderen erg spannend: is het rustig of komt er weer ruzie. Er zit duidelijk verschil in hoe vaders opvoeden en hoe moeders dat doen. Vaders nemen meer risico's dan moeders. Het taalgebruik

is anders bij vaders dan bij moeders. Moeders praten meestal in verkleinwoordjes en vaders zijn zakelijker.

Kinderopvang en school

Daarnaast spelen de ouders een grote rol in het al dan niet voorkomen van loyaliteitsproblemen bij hun kinderen. Het is begrijpelijk en heel normaal dat de ouder zich gekwetst voelt als je kind belangstelling toont voor de andere ouder. Als de band met een van de ouders wordt ontkend, doordat het kind niet vrijelijk met die ouder omgaat, kan dit grote schade berokkenen in de ontwikkeling van het kind. Een kind identificeert zich het meest met de ouders waar hij qua uiterlijk of qua karakter het meest op lijkt. Als het kind veel op de 'slechte' ouder lijkt, heeft het kind het gevoel dat hij/zij zelf ook slecht is. Kinderen betrekken de kritiek die de ene ouder op de ander heeft, op zichzelf. Het gevoel van eigenwaarde van het kind wordt aangetast.

Het is belangrijk dat ouders beseffen dat er een verschil is tussen de negatieve gevoelens van henzelf en de behoefte van het kind aan een blijvende relatie met de andere ouder. Ouders en het netwerk bewijzen een kind een enorme dienst als ze zowel impliciet als expliciet het kind de toestemming geven om van beide ouders te mogen houden. Dit geeft het kind veiligheid en ruimte om te groeien en te zijn wie ze zijn.

Positie medewerker en leerkracht

Kinderen en ouders kunnen behoorlijk veel last hebben van de scheiding. Een scheiding kan zorgen voor gedragsproblemen, slechtere prestaties op school en concentratieverlies. Voor de leerkrachten is het belangrijk geen partij te kiezen tussen de ouders. Houd hen op de hoogte van de ontwikkelingen van hun kind. Gescheiden ouders hebben beide recht om goed en indien noodzakelijk afzonderlijk te worden geïnformeerd over de schoolprestatie van hun kind. School moet geen verlengstuk van de strijd worden, mocht die er zijn. Kies bij conflicten geen partij. Geef de leerling

extra persoonlijke aandacht. Luister goed naar de leerling, maar dwing niet om over de scheiding te praten. Aan het gedrag kan men zien hoe het met het kind gaat. Lichamelijke klachten komen vaker voor in die periode. Zij kunnen last hebben van buikpijn, hoofdpijn of misselijkheid e.d. Er kan sprake zijn van mindere leerprestaties door spanningen en emoties die zij meemaken. Over het algemeen zouden scholen ook in hun lesprogramma relatievormen en omgang met elkaar een plek moeten geven om kinderen voor te bereiden op goed burgerschap en omgaan met relaties.

Het is inmiddels bekend dat scheidingskinderen meer

risico lopen op problemen die merkbaar zijn tot in de volwassen leeftijd. Het is dus belangrijk voor school dat zij kinderen leren omgaan met de scheiding van hun ouders en met de gevolgen ervan. Medewerkers en leerkrachten vinden het vaak moeilijk om hiermee om te gaan. De school als vindplaats is een goede aanpak, dat zou ook op het voorgezet onderwijs moeten gebeuren. Maar met signaleren alleen zijn wij er niet. Het vervolgtraject moet daarna ook goed geregeld zijn. Hoe is de overdracht bijvoorbeeld naar het wijkteam of gespecialiseerde zorg? Hoe zorgen we dat de families met een netwerk niet afhaken?

Scheiding heeft grote gevolgen voor kinderen. Onderzoek wijst uit dat zij tweemaal zoveel meer problemen hebben en gevolgen op langere termijn ondervinden. Belangrijk is te letten op problemen, gedragsverandering en te signaleren, zoals:

- somberheid en angsten
- problemen met vriendjes / vriendinnetjes
- boosheid / agressie
- Lichamelijke of psychische klachten
- problemen op school / thuis/ vrije tijd
- zorgen om hun mama, papa of broer, zusje
- minder contact, in zichzelf gekeerd, alleen op de wereld
- geen vertrouwen in volwassenen
- naar binnen gericht (introvert) of naar buiten gericht (extrovert)
- problemen op school
- negativiteit (naar zichzelf of buitenwereld)
- schuldig voelen over de scheiding

Mogelijkheden die kinderopvang en school kunnen bieden:

- problemen vroegtijdig te signaleren
- veiligheid en welzijn voor de kinderen
- zorgen bij kinderen wegnemen waar mogelijk
- opgedane kennis direct bruikbaar maken om hun eigen werk beter uit te kunnen voeren
- delen van de opgedane kennis en ervaring ter inspiratie voor andere
- niet alleen om meer te weten te komen over deze uitdagingen, maar juist ook om on the job verandering te creëren
- het verminderen van de zorg bij kinderen
- kinderleed voorkomen door ernstigere problemen niet te zien

Leo Heldens is extern vertrouwenspersoon en mediator bij Stichting Veilig Onderwijs. Hij heeft veel kennis omtrent de problematiek rondom echtscheidingen. Voor meer informatie en achtergronden wijst Heldens op een YouTube-link voor loyaliteit na scheiding, Altra <https://www.youtube.com/watch?v=lwubRGcCHmk..>, en op de website van Vila Pinedo <https://www.villapinedo.nl>.

“De eenzaamheid vond ik het meest heftig.”

Hij schreef er het boek *Laat je niet verpesten* over en sinds kort heeft hij de podcast Het Pestlab. Zijn pestverleden laat Rutger Verhoeff (42) nog niet los. Op de middelbare school was de Amsterdamse huisarts, schrijver en blogger twee jaar lang het mikpunt van scheldpartijen, treiterijen en fysieke bedreigingen.

Het waren echter niet de stenen die naar hem werden gegooid die de periode tot een hel maakte. En ook niet dat hij meermaals tegen een muur werd gedrukt. Ook het schelden niet. “Maar dat ik niet gezien werd en er niet bij hoorde. De eenzaamheid. Dat vond ik toch het meest heftige in die tijd,” zegt Verhoeff in een openhartig gesprek in zijn appartement in Amsterdam. Dat hij destijds slachtoffer werd, heeft volgens Verhoeff twee oorzaken. “Ik viel op door mijn uiterlijk: ik had zo’n buitenboordbeugel en een bril. En ik was een strebertje. Wilde de hoogste cijfers halen. Dat was eerst ook leuk, maar later klonk er boegeroep als ik weer de beste van de klas bleek te zijn. De overstap naar een andere middelbare school was uiteindelijk mijn redding. Toen stopte het pesten.”

gezelschap van anderen voelde hij zich snel buitengesloten als hij bijvoorbeeld niet adequaat genoeg reageerde op een plagerijtje. Hij was niet assertief genoeg, zegt hij nu daarover. “Ik voelde zo’n plagerijtje als een persoonlijke aanval. Vatte dat ook veel te zwaar op. Ik hoor dat trouwens ook vaak van anderen. Nu kan ik plagerijtjes wel hebben. Ben veel relaxter, maar twintig jaar geleden kon ik iemand soms wel in elkaar meppen.” Andere gevolgen die Verhoeff ondervond van zijn pestverleden somt hij op in zijn boek *Laat je niet verpesten*: depressies, eetstoornissen en een burn-out. En een voortdurende prestatiedruk. “Ook nu pak ik snel nieuwe uitdagingen op. Mijn vriendin maant me af en toe om eens wat rust te nemen.”

Het Pestlab. Hij steekt zelf nog veel op van de gesprekken die hij heeft met zijn gasten. Leert er nog van voor zijn eigen situatie, vertelt hij. Maar het doel van Het Pestlab en ook van *Laat je niet verpesten* is om anderen met een pestverleden verder te helpen. “Het gaat in boeken, publicaties en gesprekken over pesten vrijwel altijd over het moment: je wordt gepest of je bent er net uit. Ik zet het leven na het pesten centraal.”

“Het gaat in publicaties over pesten vrijwel altijd, altijd over het moment: je wordt gepest of je bent er net uit. Ik zet het leven na het pesten centraal.”

Maar de gevolgen ervan vergalden jarenlang het leven van Verhoeff. Het gevoel van eenzaamheid keerde al snel na zijn middelbareschooltijd terug. Als student had hij veel moeite met sociale contacten. In het

Podcast

Verhoeff maakt sinds een paar maanden samen met Jordi Welschen, ook een ervaringsdeskundige op het gebied van pesten, de podcast

het overwonnen kan worden. Aangeven dat je niet moet blijven steken in wat je niet kunt, maar wat allemaal wel.”

Therapieën

Verhoeff heeft de afgelopen jaren de nodige therapieën gevolgd om in het reine te komen met het verleden en om hem verder te helpen. Die hadden echter lang niet altijd het beoogde effect, verklaart hij met het nodige cynisme. Soms werkte een therapie zelfs averechts. Kreeg hij weer dat eenzame gevoel. Door het mislukken ervan. “Ik kreeg door die sessies wel inzicht in mijn situatie, maar geen van alle hielp me echt vooruit.” Verhoeff geeft in *Laat je niet verpesten* onder meer het advies om contact te zoeken met de pester(s). “Ik heb dat uiteindelijk zelf ook gedaan. De man gebeld en een afspraak gemaakt. Het was heel gezellig. Hij was het helemaal vergeten. Gaandeweg kwam het allemaal weer naar boven. Hij heeft zijn excuses aangeboden en vertelde later dat hij zelf op de lagere school gepest was.”

Interviews

Verhoeff beschrijft in *Laat je niet verpesten* aan de hand van zijn eigen ervaringen en die van bekende en onbekende Nederlanders welke gevolgen pesten kan hebben en hoe je er sterker uit kunt komen. Zie kadertjes hiernaast.

‘Ik kwam er pas later achter dat ik ook een pestkop was. Er was een meisje die bij ons op de hoek woonde en daar riep ik altijd de vreselijkste dingen naar. Ik was gewoon een eikeltje die interessant wilde doen voor zijn vrienden ... Ik ben heel diep door het stof gegaan om mijn verontschuldigungen aan te bieden.’

Jörgen Raymann, in *Laat je niet verpesten*.

‘Ik herken het gevoel als geen ander; ik merkte het vooral in ruimtes waar zich veel mensen bevonden, zoals op verjaardagen. ... Het enige wat hielp op een feestje was alcohol, wat vaak resulteerde in dronkenschap ... Symptombestrijding wordt het in de geneeskunde genoemd: de oorzaak blijft. Het ziekenhuis heeft mij geholpen. Tientallen gesprekken met patiënten, familie van patiënten, artsen en verpleegkundigen zijn mijn therapie geweest.’

Esther Verhoef, schrijfster, acht jaar gepest op basisschool en middelbare school. In *Laat je niet verpesten*.

‘Ik vind het belangrijk dat als iemand dit leest, ik ze iets kan aanreiken waardoor het gemakkelijker kan worden. Het is goed als je een droom hebt, iets waarin je je thuis kan verliezen, of dat nu muziek is, theater of een mooie film. Ga van die sociale media af. Ga iets doen waar je blij van wordt...’

Maurice Wijnen, in *Laat je niet verpesten*.

‘Ik weet nog precies hoe die meid heette ... Om de een of andere reden mocht zij mij niet echt ... Door haar werd ik de pispaal van de klas. Ik weet nog dat zij in de klas zei dat ze een leuke plaat had ontdekt ... Elke keer als ik dat nummer nu weer hoor, dan denk ik: o ja, dat TAKKEWIJF!’

Gerard Ekdome, radio-dj en televisiepresentator, drie maanden gepest, middelbare school. In *Laat je niet verpesten*.

‘Ik ben toen heel ziek geweest: overgeven, misselijk, een soort kinkhoest. Ik was gewoon ziek van dat ene jaar.

‘Tatum Dagelet, in *Laat je niet verpesten*.

‘Het doel van een ideale behandeling is niet om het pesten te vergeten. Dat kan namelijk niet. De bedoeling is dat je zonder de gevolgen, en misschien zelfs met een voorsprong, verder kan leven.’

Rutger Verhoeff, in *Laat je niet verpesten*.

Ontmoeting met Audrey Vrijhoef-Pocorni

Aan de Stichting Veilig Onderwijs (SVO) zijn vele experts verbonden. Wie zijn die mensen, welke specifieke kennis hebben zij, waarom verbinden zij zich aan SVO, wat is hun drijfveer? In een reeks ontmoetingen beantwoorden zij onder meer deze vragen. De eerste in de rij is Audrey Vrijhoef-Pocorni. Zij werkte als personeelsfunctionaris bij Schiphol, is nu parttime procesregisseur bij de Arbodienst, opleider bij Match-it Opleidingen en vrijwillig buurtbemiddelaar in haar woonplaats. Bij de stichting staat zij sinds 2016 'ingeschreven' als extern vertrouwenspersoon en mediator.

“Ik kijk vooral naar de lichaamstaal.”

Door Chris Reinders

Foto: Joep von Berg

Inmiddels heeft Audrey Vrijhoef-Pocorni al meerdere cases voor Stichting Veilig Onderwijs behandeld: ouders tegenover een school of een docent. Dat is de rode draad. “Ik heb veel te maken met mensen van buitenlandse afkomst, allochtone Nederlanders. Zij zijn de taal niet volledig machtig en hebben vaak het gevoel dat hun kind op school buitengesloten wordt. En de verwachtingen van ouders zijn vaak erg hoog.”

Eerst de emoties wegnemen. Zo start Audrey elke sessie als mediator, vertelt ze in de huiskamer van haar rijtjeshuis in IJmuiden. “Er zit meer onder de ijsberg, zeg ik altijd. Wat je ziet, is niet wat er aan de onderkant zit. Exploreren, dat doe je als mediator: proberen de redenen

van de emoties boven water te krijgen. Wat ik veel doe, is kijken naar de lichaamstaal. Kijken hoe mensen erbij zitten. Kijken hoe mensen reageren als de andere partij zijn of haar verhaal vertelt. Voorafgaand aan een gesprek maken we afspraken. De partijen krijgen even veel

tijd om te praten en daarbij spreken we altijd af dat iedereen elkaar laat uitpraten. Als dat niet gebeurt, dan grijp ik in. Ik kan heel direct zijn.” Lacht: “Dat heb ik wel geleerd door mijn werk bij de Arbodienst waar ik veelal stevige gesprekken heb met stevige mannen en vrouwen.”

“Ik houd van open communicatie: leg het proces duidelijk uit en geef mensen de ruimte om hun emoties te uiten. In principe heb ik twee tot maximaal drie sessies nodig om de emoties eruit te halen. In de eerste sessie zitten de emoties sky high. Ik laat de partijen dan zeggen wat ze van elkaar vinden. En ze beantwoorden de vraag of ze het verhaal van de ander herkennen. In het tweede gesprek kom ik terug op de opdracht die ik gegeven heb. Een bijeenkomst duurt zo’n anderhalf uur. Twee uur is het maximum. Ook voor mezelf. Je krijgt natuurlijk heel veel mee en dat moet je ook verwerken.”

“Een pittige taak? Nee, hoor. Mijn man vindt dat ik ‘gewoon’ een mediator ben. Iedereen komt hier over de vloer. Huize inval, een zoete inval. Mensen komen en blijven soms tot middernacht en bespreken hier hun problemen. Bemiddelen zit in mijn natuur.” Schaterlacht. “Ik sta inderdaad wel altijd aan, ja.”

***“Ik zeg altijd: ‘er zit meer onder de ijsberg’.
Wat je ziet, is niet wat er aan de onderkant zit.
Exploreren, dat doe je als mediator:
kijken wat er precies onder de ijsberg zit.”***

Gepest

“Als kind ben ik heel erg gepest. Dat is ook de reden dat ik heb gekozen voor SVO. In de tijd dat ik opgroeide was er geen stichting waar je terecht kon voor hulp en werd er niet gelet op pestgedrag en werd er ook niets tegen gedaan. Door allerlei trainingen en door persoonlijke ontwikkeling ben ik de persoon geworden die ik nu ben.”

“Maar dat kleine verlegen meisje dat altijd gepest werd, zit nog steeds in mij. Dus kom ik in een vergelijkbare situatie, dan komt die oude pijn altijd terug. Ik laat het gevoel dan even op mij inwerken, leg het vervolgens naast mij neer en concentreer mij op de situatie waar ik voor gevraagd ben. Dat heb ik mij

aangeleerd. Ik ben alle jaren op de basisschool gepest. Niet vanwege mijn huidskleur. Ik was introvert, heel erg op mezelf. Las veel. Van die dikke pillen die ik bij de bibliotheek haalde. De kinderen vonden mij vreemd: ik was stilletjes. Had ook niet veel vriendinnetjes.”

“Ik heb aan dat pesten een gehoorbeschadiging overgehouden.

***“Ik ben alle jaren op de basisschool gepest.
Niet vanwege mijn huidskleur.
Ik was introvert, heel erg op mezelf.”***

Mijn klasgenootjes stopten nietjes in mijn oren en stukjes van lucifers. Ik weet niet eens meer hoe dat precies ging. Let wel, ik heb het over de basisschool. Mijn moeder kwam erachter toen ik een keer 's nachts gillend wakker werd van de pijn. Andere vervelende dingen: als ik op het klimrek zat, werd ik eraf geduwd. Dan kon er een populair meisje op. Dat deden de jongens dan voor haar. Ik heb het een keer aan de juffrouw verteld, maar daarmee meteen een lesje geleerd. Dat werkte namelijk alleen maar meer tegen mij.”

Dit is de eerste ontmoeting in een reeks met de experts die verbonden zijn aan Stichting Veilig Onderwijs (meer informatie www.stichtingveiligonderwijs.nl/team-stichting-veilig-onderwijs). Deze reeks wisselt af met een serie gesprekken met de beleidsmedewerkers van Stichting Veilig Onderwijs. Het eerste gesprek was met Paul van Gestel en dat staat in het vorige magazine: 2021-3.

“Dat kinderen ook écht gezien worden op school.”

Zie hoe mooi ik ben, hoe werkelijk begrip voor leerlingen alles verandert is de titel van het jongste boek van oud-godsdienst/levensbeschouwing docente, auteur en coach Sonja Zwart. Haar doel is dat kinderen en jong volwassenen met plezier naar school gaan en les krijgen van leerkrachten en docenten die hen echt zien, echt begrijpen en met hen willen samenwerken.

Na het uitvoerige voorwoord vindt de lezer in het boek verschillende ‘ervaringsverhalen’ en diverse praktische handreikingen en oefeningen. ‘Voor leraren die zich weleens machteloos, gespannen en onzeker voelen,’ stelt Zwart in de inleidende pagina’s. ‘Maar ook voor hen die al zeer tevreden leerlingen hebben’. *Zie hoe mooi ik ben* voorziet duidelijk in een behoefte, zegt Zwart in een telefonisch interview. Ze ontvangt veel positieve reacties. Een duidelijk etiket kan ze niet meteen plakken, maar met de typering ‘zelfhulpboek’ kan ze wel leven. “Ik wil bewustzijn bijbrengen. Als een docent niet kan omgaan met leerlingen, dan zegt dat ook iets over de man of vrouw die voor de klas staat. Dit boek biedt leerkrachten en docenten de mogelijkheid om goed naar zichzelf te kijken, om daarna te proberen het contact en de verbinding met leerlingen te verbeteren.”

Je baseert je in het boek, maar ook in je trainingen op het gedachtegoed van Marshall Rosenberg, de geweldloze communicatie. Jij noemt dat ‘geweldig communiceren’. Wat is dat precies?

“Geweldig communiceren is slechts een andere term voor die van Marshall Rosenberg. Er zijn meerdere termen in omloop. Geweldig communiceren is een communicatiemodel. Vier elementen erin zijn belangrijk. Behoeft en gevoel zijn kernwoorden. Wat wij vaak doen, is zeggen: ‘ik ben boos omdat jij dit of dat gedaan hebt’. Dan maak je een ander verantwoordelijk voor je gevoel. Dat brengt zoveel ellende met zich mee. Als je iets voelt, breng dat dan in verband met je eigen behoefte. Ik voel me verdrietig, omdat ik graag contact met je wil. Dat is een voorbeeld van geweldig communiceren.”

(Sonja Zwart in het telefonische interview)

Ervaringsverhalen

Behoeften zonder oordelen is de titel van het hoofdstuk waarin Zwart vertelt hoe het haar verging in een groep van zestien vmbo-leerlingen met leerwegondersteuning. Die klas nam ze over nadat ze een half jaar les had gegeven aan havo- en vwo-leerlingen. Na een gesprekje met dwarse leerling, realiseerde Zwart zich dat ‘macht over’ averechts zou werken. ‘De behoeften van de leerling waren precies dezelfde als die van mij, namelijk gehoord en begrepen worden. Als je naar leerlingen luistert, leer je hen verbinding te houden met hun behoeften en kun je van hen leren,’ is de les die Zwart de lezers in het boek voorhoudt.

Oefeningen

Elk hoofdstuk sluit af met een oefening. Bijvoorbeeld in *Wat is emotionele afhankelijkheid?* eentje over boosheid. 'Probeer je één of meerdere momenten voor de geest te halen dat je boos was op een leerling. Wat stimuleerde je boosheid, wat was de aanleiding? Wat deed of zei de leerling precies? Probeer de zuivere waarneming op te schrijven en deze niet te verwarren met jouw interpretatie'. Of bij hoofdstuk 22 (titel: *Succeslessen*): 'Neem een les van jezelf op je telefoon op en luister hem aan het eind van je dag eens af. Wat valt je op? Vanuit welke rollen heb je gesproken?'

Je stelt je in *Zie hoe mooi ik ben* behoorlijk kwetsbaar op: je schrijft uitgebreid over je eigen opvoeding en je ervaringen als docent. Waarom heb je dat gedaan?

"Vooral om herkenning te creëren. Maar ook, als het gaat over de opvoeding, om aan te geven hoe bepalend die is in je leven. Je neemt nog vaak beslissingen op basis van wat je in je kindertijd hebt geleerd. En als die op negatieve ervaringen zijn gebaseerd, is dat zo zonde. Ik wil dat de lezer zich daarvan bewust wordt. Je bent nu vrij en kiest zelf."

(Sonja Zwart in het telefonische interview)

Noodzaak

Zwart sluit het boek af met een zeer persoonlijk verhaal. In *Mijn eigen schooltijd en de noodzaak voor dit boek* vertelt ze dat ze dat ze in de derde klas van de middelbare school slachtoffer was van seksueel misbruik door een 42-jarige man. Haar cijfers gingen in dat schooljaar schrikbarend achteruit, maar de werkelijke reden daarvan kon ze aan niemand kwijt. Geen van de docenten informeerde waarom haar cijfers zo naar beneden gingen. Ook de corrector vroeg niet door toen ze hard huilend bij hem kwam nadat een vriendje de verkering had verbroken.'

Sonja Zwart

Zie hoe mooi ik ben. Hoe werkelijk begrip voor leerlingen alles verandert. Uitgeverij Gopher. Bestellen via www.gopher.nl en verkrijgbaar bij iedere boekhandel. Meer informatie: www.sonjazwart.nl.

People Help the People-Award

Ieder jaar reikt Stichting Veilig Onderwijs de People Help the People-award uit aan een persoon, een groep, een klas of een school die zich heeft ingezet om de sociale veiligheid in het onderwijs, zoals Stichting Veilig Onderwijs die verwoordt in haar visie en missie, te bevorderen.

De award is vernoemd naar de song *People Help the People* (uit 2011) van de Engelse zangeres Birdy, het lievelingslied van Livia van Beelen. Livia maakte in 2012 een eind aan haar leven na langdurige pesterijen en treiterijen. De ouders van Livia, Ingrid van Beelen en Gerard van Beelen, zijn de initiatiefnemers van de commissie Iedere Dag Veilig Onderwijs en zij reiken de award jaarlijks uit aan een bijzonder project of initiatief.

De commissie Iedere Dag Veilig Onderwijs blijft op zoek naar bijzondere projecten en initiatieven die de sociale veiligheid in het onderwijs helpen verbeteren en die in navolging van de zeven eerdere winnaars in aanmerking komen voor de Award.

Het logo van het Predicaat Sociaal Veilige School.

Predicaat Sociaal Veilige School

Een ander project van Stichting Veilig Onderwijs om een sociaal veilig leerklimaat te bevorderen, is het Predicaat Sociaal Veilige School.

Informatie

Meer informatie over de People Help the People-Award en het Predicaat Sociaal Veilige School en het doorgeven van een nominatie voor de Award kan via communicatie@stichtingveiligonderwijs.nl of telefonisch 0346-550655.

Stelling

We legden de onderstaande stelling van Ellenor Spreeuw, gastdocent, trainer en coach van Stichting Veilig Onderwijs, voor aan de professionals van de stichting.

'Het is aan te raden dat alle docenten minstens een keer een training 10-minutengesprek hebben gevolgd.'

REACTIE Ellenor Spreeuw

(Eigenaar van Act4you: www.act4you.nl & www.coach4you.nu).

"Leerkrachten zien vaak op tegen 10-minutengesprekken met als redenen onder andere:

- Aantal zaken te bespreken in voor hun gevoel te korte tijd
- Ouders staan bekend als nogal assertief, hoe houd je de regie?
- Helaas kan het als "slecht nieuwsgesprek" gaan voelen
- Ouders hebben altijd kritiek op de school, leerkrachten. Hoe ga je daarmee om?

En zo zijn er nog meer redenen te bedenken. Tijdens een training krijgt de leerkracht tips aangereikt en kan er door middel van de inzet van trainingsacteurs daadwerkelijk geoefend worden. Men komt beter beslagen ten ijs en gaat met meer vertrouwen het gesprek in."

REACTIE Paul van Gestel

(Drijvende kracht achter Verbeter Presteren: www.verbeterpresteren.nl).

"Ik onderschrijf de stelling en vind tevens dat de ondergrond van het gesprek en dus ook van de trainingen het ZIJN van het kind en die van de ouder(s) meegenomen moeten worden. Om het ZIJN mee te kunnen nemen, moet de docent ook in staat zijn zijn/haar eigen ZIJN in beeld te hebben."

REACTIE Hettie Sipman

(Eigenaar Mississippi Mediation&Interim: www.mississippi.nu).

"Ik ben het eens met de stelling, maar vind hem eigenlijk niet ver genoeg gaan.

Gespreksvaardigheden zijn wezenlijke vaardigheden in het beroep van docent / leerkracht. Wat mij betreft zouden deze trainingen jaarlijks aangeboden mogen worden, net als BHV-trainingen. Dan is er een veilige plek om te oefenen en fouten te maken. Gespreksvaardigheden leer je door te oefenen en door inzicht te krijgen in patronen tussen mensen, door de aanvallende vraag als slecht verpakte wens te leren zien en zo meer de regie over het gesprek te kunnen houden. Moeilijke gesprekken kunnen energie vreten, omdat je er van tevoren tegenop ziet en er na afloop nog wakker van kan liggen ('ik had dit moeten zeggen en dat moeten zeggen'). Dit kan zelfs ten koste gaan van het welbevinden van mensen. Trainingen gespreksvaardigheden zijn dus geen luxe, maar kunnen zelfs onderdeel zijn van beleid voor preventieverzuim en goed werkgeverschap."

Wilt u ook reageren op deze stelling. Stuur uw reactie van maximaal 250 woorden uiterlijk 1 november naar redactie@stichtingveiligonderwijs.nl (anonieme inzendingen plaatsen wij niet en wij behouden het recht om bijdragen in te korten).

'Ik ben het belang van sociale veiligheid nog meer in gaan zien.'

Floor Stam werkte de afgelopen tien jaar als intern begeleider op basisschool Al Hambra in Utrecht. Sinds de start van dit schooljaar heeft ze eenzelfde functie op de openbare basisschool De Wijde Wereld in Amersfoort. Stam beantwoordt de zeven vragen in deze editie waarbij moet worden aangetekend dat de vraag over sociale veiligheid in de les door haar is overgeslagen: zij staat niet voor de klas.

1. In hoeverre is sociale veiligheid op school en in de les belangrijk voor leerlingen?

“Ik vind het een heel belangrijk onderwerp op basisscholen. In mijn ogen kunnen kinderen pas optimaal tot ontwikkeling komen, als zij zich veilig voelen en gezien en gehoord worden.”

2. Hoe ‘waarborg’ jij sociale veiligheid?

“Vanuit mijn rol als intern begeleider kijk ik of de sfeer in de klassen prettig is en op welke manieren kinderen met elkaar omgaan. Na het afgelopen jaar (cursusjaar 2020-2021, red.) ben ik het belang van sociale veiligheid nog meer in gaan zien*. Kinderen hebben een gek jaar achter de rug vanwege de coronamaatregelen waarbij ze veel minder contact met klasgenoten hebben gehad. Ook hoe kinderen zich online gedragen heeft hierin een rol gespeeld. Met het team hebben we getracht zoveel mogelijk zicht te houden op het contact dat kinderen online hadden en we hebben met hen veel gepraat over de veiligheid online.”

* *Stam beantwoordde de vragen in juli met als referentiekader haar functie als intern begeleider op basisschool Al Hambra in Utrecht.*

3. Is sociale veiligheid een thema op school?

“Jazeker. Het is van belang hier goed zicht op te hebben, zodat kinderen met plezier naar school komen en zich optimaal en naar hun eigen mogelijkheden kunnen ontwikkelen.”

4. Hoe behandel je het thema in de les?

(Deze vraag heeft Stam niet beantwoord: zij staat niet voor de klas, red.).

5. Moet er meer aandacht worden besteed aan sociale veiligheid in het onderwijs? Op welke manier?

“Ik denk dat het van belang is hier altijd aandacht voor te hebben. Daarnaast is het goed om te kijken welke behoeften er zijn. Mocht de school of mochten specifieke groepen of specifieke leerlingen meer aandacht nodig hebben op dit gebied, dan is het belangrijk hier zo goed mogelijk gehoor aan te geven.”

6. Welke voorbeelden ken je van projecten of initiatieven om de sociale veiligheid in het onderwijs te verbeteren?

“Dan wil ik wijzen op online projecten en methoden als de Vreedzame School (www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/vreedzame-school, red.) en *Happy Kids basisschool*.”

7. Heb jij je weleens onveilig gevoeld tijdens je werk? Wat was de reden of de oorzaak daarvan?

“Nee, belangrijk is om het gesprek aan te blijven gaan.”

Dit is aflevering 3 van *Zeven vragen aan ...*, een serie interviews met docenten en leerkrachten in Nederland over sociale veiligheid in het onderwijs. In de vorige twee afleveringen beantwoordden Jorrit de Boer, godsdienstdocent bij Christelijke Scholengemeenschap Jan Arentsz in Alkmaar, en Petra Kroon, docent Evenementen en Projecten International Event Management Studies bij ROC Albeda College in Rotterdam de zeven vragen. De antwoorden die zij gaven, zijn terug te vinden in de magazines 2021-2 en 2021-3.

Ultima Verba 2021-4

Oftewel, schrijfsels met herinneringen aan vijfendertig jaar voor de klas. Aflevering 3.

Door Chris Reinders

Wederzijds

Of de leerlingen in het Corderius College in Amersfoort representatief zijn voor leerlingen in het voortgezet onderwijs in Nederland, weet ik niet. Ik heb wel ervaren dat een aantrekkelijke en 'op maat gesneden' opdracht leerlingen op zowel mavo- als vwo-niveau tot het lezen van boeken kan aanzetten.

Een leesclubje laten samenstellen van een leerling of vier en het groepje een en hetzelfde Nederlandse boek laten lezen en daar met elkaar zo'n twintig minuten over praten. Dat werkt. En niet alleen in vwo-4 werkt dat, maar ook in mavo-4. Zo verdeelden aan het einde van het afgelopen schooljaar twintig mavo'ers zich in groepjes van vier leerlingen. Ze lasen zogenoemde Young Adults die uit de goedgevulde kasten van de mediatheek van de school waren geplukt.

Opvallend in de boeken die specifiek bedoeld zijn voor leerlingen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar, is de karakterisering van de hoofdpersonen. Het zijn ietwat nonchalante types, niets deugt, alles is waardeloos en vaak zetten ze zich af tegen

hun moeder of vader. Is er bij de mavo'ers van het Corderius College sprake van herkenning, vroeg ik mij af. Per slot van rekening zijn het leeftijdgenoten van de fictieve personages.

Dat bleek echter absoluut niet het geval te zijn. Integendeel, de personages kregen er van de mavo-leerlingen flink van langs. En de verhalen werden vervolgens door hen genadeloos geanalyseerd. Termen als 'perspectief', 'verhaallijn' en 'plottwist' werden daarbij in de gesprekken net zo gemakkelijk gebruikt als de vaststelling dat de hoofdpersoon werkelijk 'een sukkel' is en dat het slot van het verhaal wel erg 'vreemd' is. Positieve feedback van de leerlingen: goed geschreven. Positief voor de docent: de boeken waren gelezen. Slechts een enkeling was blijven steken op driekwart van het verhaal.

Bijzonder aangenaam verrast was ik vorig schooljaar tijdens de 'uitvoering' van een boekenopdracht in vwo-5. De klas kreeg de opdracht om in groepjes een Nederlands literair boek uit de zeventiende of achttiende eeuw te verwerken in een *De Wereld Draait Door*-item (een tv-programma van BNNVARA dat in maart

2020 stopte). Dus met een presentator gelijkend - in toon en enthousiasme althans - op Matthijs van Nieuwkerk en in een setting met een tafel vol gasten. Lengte van het gesprek: twintig minuten.

Een groepje koos om *Het Wederzijds Huwelijksbedrog*, een blijspel uit 1714 geschreven door Pieter Langendijk, uit te werken. En dat leverde een verbluffend resultaat op. Achter de DWDD-tafel zaten de schrijver van het stuk, de scenarist, de producer en twee hoofdrolspelers van de 'pas opgenomen' speelfilm *Het Wederzijds Huwelijksbedrog*. Om het allemaal nog mooier te maken: de trailer werd vertoond. Ruim vier minuten beelden van de eigentijdse versie van het blijspel uit de achttiende eeuw. Schitterend nagespeeld door leerlingen in vwo-5 en gefilmd op een fraaie locatie in Amersfoort. Natuurlijk met een volledige aan- en afkondiging. Nog steeds vraag ik mij af waarom ik geen 10 heb gegeven. Of een 10-plus. Ik gaf een 9.8. Jullie genoten zichtbaar van de opdracht. Het was wederzijds: dank dat ik dat 'prachtige DWDD-moment' mocht meebeleven.